

pravijo »izvirek«. Od Majcigerja je to pravljico vzprejel tudi dr. J. Pajek v svoje po Matici Slovenski izdane »Črtice iz duševnega žitka štaj. Slovencev« na str. 112. ter je še, sicer z vprašanjem, óno »Goro« protolmačil v Dobrič. — A kaj je s to pravljico? Nič! Evo: Prvič, »v sredini Savinjske doline«, kakor pravi pisatelj, ni nikakega hriba, nego tam je po priliki vas s farno cerkvijo Sv. Petra na lepi ravnini; Dobrič je del znane Gore Oljke v Polzelski fari na severozapadni strani té doline. Drugič, v pravljici omenjeni hrib v občé »Gora« imenovan in iz njegovih pečin tekoči studenec »izvirek« nazivan je pač prav blizu farne cerkve Sv. Pavla poleg Priboljske graščine — zato tudi »graščinska Gora« priimenovan hrib, ob Savinjske doline južnem robu res precèj v sredini med Celjem in Vranskim. Todà, tretjič, glavne stvari, povodnjega moža in deklice v »Gori v izvirku« — ni! Že krajevne okolnosti se ne zlagajo povse s pripovedovanjem v óni pravljici, v rečenih spisih priobčeni; zlasti ne vodi iz nijedne bližnje vasi uprav »mimo izvirka« pot v Solčavo, kamor je bojda divjak mislil z izvoljenko oditi, češ, da je sin nekih imovitih roditeljev v ónih planinah, a da jo je gredoč tù v »Goro« potegnil v stanovališče svoje. Ko sem pa vendar ljudi tukaj povpraševal za napominjano pravljico, ni mi vedel nikdo ničesar povedati o povodnjem možu v tej »Gori«. Nego ko sem vprašal nekega tukajšnjega dijaka, da-li ni morda on profesorju M. napisal óne pravljice, pritrnil mi je tá ter še sam pristavil, da je, nê zna-joč nijedne prave, sam si jo izmislil . . . .

Nekaj podobnega mi se zdi še o nekaterih drugih pravljicah v ónem národnem blagu v »Kresu« in dosledno v »Črticah« objavljenem, a ne bi baš rekel, da med temi v niz nabranimi in iz njega izluščenimi »biserji« ne tiči še kaj več »steklenjakov«. A tako prehajajo take stvari iz spisa v spis, podajajo se brezličnosti za ogledalo resnice, krivo se zmatra za pravo, in vara se in slepi drug drugega. S tem sicer nečem nikomur nič očitati, iz znanih razlogov ne; nego objavljajoč to hotel sem, gotovo z dobrim namenom, samó kratko opozoriti na jako važen činitelj pri nabiranju in upotreb-ljevanju duševnega národnega blagá.

Andrej Fekonja.

Književna poročila.

I.

Sodni obrazci. Sestavil *Bogdan Trnovec*, c. kr. sodec v Sežani o *vahitih* 1886. leta. Ti obrazci, katere je *zplačil* in založil g. Viktor Dolenc v Trstu, izhajajo kot priloga »Edinosti«.

G. pisatelj ali »pisec«, kakor se sam imenuje, sestavil je te obrazce ali ta primernik, »da se olehča sodnim činovnikom na Slovenskem služ-bujočim uredovanje v slovenskem jezici.« G. izdavatelj dobro vé, da pri-

mernik ni popoln, a ker je hotel priti na pomoč v silni potrebi, nadeja se, »da ga bode imel vsak razumnik izpričan, da ga je vnesel na vidik.«

Že iz tega predgovora, še bolj pa, ako se pregledajo posamezni obrazci, razvidno je, da g. pisatelju ni na tem, da bi se držal terminologije že udomačene in se posluževal slovenščine, kakor se navadno piše v znanstvenih in leposlovnih knjigah in časopisih, ampak da piše svojo slovenščino, da hoče biti izviren. Kakor z veseljem pozdravljamo vsako resno podjetje, s katerim naj bi se olajšalo in pospešilo slovensko uredovanje, kakor smo prepričani, da je imel g. pisatelj s svojim trudopolnim delom blag namen, naj nam vendar oprost, ako navedemo tū nekatere grajalne opazke, katere izvirajo iz istega namena.

Naša misel je, da se g. pisatelj premalo ozira na terminologijo in jezik, kakor je obče v navadi, na uradne prevode deželnih in državnih zakonov, in da prerad seza po tujkah in lokalizmih, kateri so večkrat dvojbene vrednosti. Ne iščimo novih terminov, kjer imamo že dobre slovenske izraze, ne hodimo vsak svoj pot! V Ljubljani se, hvala Bogu, še tiska, v Trstu pa »tlači«. Spominjamo se šaljivega nemškega sošolca, kateri je »Ausdruck« preložil v »iztlaček«. Ne novotarimo in umetarimo, kjer ni potrebno. Smo kakor ženske: komaj pride jeden izraz v modo, že ga opustimo ter sezamo po drugih.

Za »Gericht« rabila nam je dolgo časa Metelkova »sodnija«. V obrazcih, katere je izdalo c. k. pravosodno ministerstvo, uvedlo se je »sodišče«, kateri izraz so nekateri priporočali za »Gerichtshof«. Pa bodi središče, okrajno sodišče! V obrazcih, v Trstu »vtlačenih«, pa se ne rabi ni jedno ni drugo, ampak: »sod, kotarski sod«. Za »sodnika« rabi »sodec«, »kotarski sodec«, za adjunkta ali pristava — »mali sodec«. Malih in velikih sodcev ali sodnikov zakon ne pozna in radovedni smo, kako hoče g. »sodec« to razdelitev opravičevati. Hrvaška beseda »kotar« (okraj) pomenja pri nas »Auszügler«. Takih izrazov se naše ljudstvo težko kedaj privadi; kajti narod se po zdravem razumu svojem ogiba terminov, ki imajo, kakor sod = Fass in Gericht dvojen pomen. Vidimo pred saboj kotarski sod (Auszüglerfass), ki je napolnjen z malimi in velikimi sodci!

»Tožbo ali pravdo naperiti« (Klage, Process anstrengen) se nam zdí hud germanizem, akoravno rabi ta izraz kje na Slovenskem. Pravimo: toži ga, tožil ga bode, tožil ga je, tožbo je vložil, pravdo je pričel proti njemu itd. Hrvaški: »tužbu dati, parnicu početi.« Bolje bi morda tudi bilo: tožbo podati, kakor naperiti.

Čemu se rabi obravnavanje poleg obravnave in razprave, vrneti, povrneti, vgasneti, klenovski, o tom, toga (tega)? Za »Verhandlung« bi bilo morebiti primerno rabiti »obravnava«, za »Abhandlung« pa »razprava«. — V obrazcih

se zlasti pogostoma rabi trpna doba, ki gotovo ni v duhu slovenskega jezika in navadno tudi brez vsake potrebe. Tako piše g. Trnovec: »biva odločeno, tožba biva zavržena in tožitelju vrnena, izostanje biva opravičeno, biva dostavljeno, vsprijet, stroški bivajo ugotovljeni, toženi biva obsojen, eksekucija *bode* dovoljena, eks. prisodba biva dovoljena,« — namesto: odloči, odredi, odločuje se, tožba se zavrže in tožitelju vrne, izostanje (da je izostal) je opravičeno, dostavi se, vzprejme, stroški se ugotové (odmerijo), dovoljuje, dovoli se, toženi se obsodi, obsoja, eksekucija se dovoli, eksekutivno se prisodi, prisoja itd. — »Ustna razprava beše dovršena, prigovor (Einwendung) biva vsprijet« — mesto: ustna razprava se je dovršila ali končala, ugovor se vzprejema, vzprejme.

Razven nepotrebne trpne dōbe nam nikakor ne ugaja beseda »bivati«, katero g. pisatelj dosledno rabi v tej zvezi. Bivati znači: sich aufhalten, weilen.« Na Notranjskem rabi tudi v pomenu: »pflugt zu sein«, n. pr.: »Ta pot biva slaba — dieser Weg pflugt schlecht zu sein, ist in der Regel schlecht.« — Ne sme se tedaj reči: »Toženi biva obsojen«, ampak: toženi se obsoja ali obsodi (jedenkrat) in je obsojen.« V tem pomenu in tej zvezi se tedaj »bivati« nikakor ne sme rabiti. Kaj pravo za pravo hoče g. pisatelj s tem zaznamenovati, ne vemo. — Za »Einwendung« rabi se splošno ugovor, ne pa prigovor. Prigovarjati ali nagovarjati (hrv. in srb. nagovarati) pomenja: zureden; dogovoriti se: sich verabreden. »Verabredung« je dogovor (tudi hrv. in srb.), ne ugovor, kakor trdi g. pisatelj. Z zameno teh terminov se delajo le zmešnjave. —

»Dokaz biva vsprijet in za preslušanje svedoka I. naprošen c. k. kot. sod.« — na mesto: dokaz se vzprejme ter c. k. okr. sodišče naprosi za zaslišanje (da zasliši) pričó ali svedoka) I. — Za »abhören« rabimo: zaslišati, ne pa preslušati (kajti preslišati = überhören). Preslušan ali preslišan je bil, reklo bi se nemški: er ist überhört worden.

Stranki ste uglavili (sklenili) ponavnavo (v obrazcih se rabi tudi nagoda mesto: nagodba). Čemu se rabi »prosba« za »prošnjó?« Mesto obče navadnih slovenskih izrazov se rabijo hrvaški: platiti, platež, vzajmiti, vzajmilo, ovo, smetena (motena posest), prihvati (prejemnik), zajednički (solidarno, nerazdelno, jeden za družega) denguba (zamuda), prašam za svojo dengubo (zahtevam na svojo zamudo, zamujeni čas), nekretnina, nepokretno dobro (nepremičnina), porezna občina (davčna, katastralna občina) itd.

»Zahvalivši« (sich zufriedenstellend) odstopil je tožitelj od tožbe — mesto: tožitelj se zadovoljuje ali je zadovoljen ter . . ., — kajti navadno ni, da bi se tožitelj zahvaljeval dolžniku svojemu, kateremu je kaj odpustil ali katerega mora čakati.

Z »Ob to« se hoče menda zaznamenovati: diessfalls.

Gospod Trnovec piše tudi »naprčno« mesto: naloženo glavno prisego. »Prč« pomenja nekje na Slovenskem »kozel« v najožjem pomenu besede. — Tožitelj zastopan »odvetnikom« se nam ne zdi tako domače kakor: tožitelj zastopan po odvetniku, ali pa: tožitelj, ki ga zastopa odvetnik (durch den Advokaten).

»V eksekucijo padle nekretnine; nepremakljive unesene v zemlje-knjižnem vložku« — so hudi germanizmi. Za »eintragen« vendar splošno rabi (tudi hrv. in srb.) »vpisati« (v javne knjige), zakaj tedaj: »uneseno«?

»Veščaka opozorjena na svetost prisege, njima (!) uže položene« (die Sachverständigen werden auf den bereits von ihnen abgelegten Eid erinnert). — Mesto: »Nadaljevaje z eksekutivnimi koraki biva dovoljena cenitev eksekutovih nekretnin, nahodečih se v gruntovnici« . . . naj bi se reklo: »nadaljuje eksekucijo (izvršbo) se dovoljuje cenitev eksekutovih nepremičnin, nahajajočih se v zemljiški knjigi« . . . Mesto davčne (porezne) občine pri novih zemljiških knjigah naj rabi pravilno: katastrska ali katastralna občina. —

»Predloženi g. I. biva imenovan sekvestrom« mesto: predlagani ali nasvetovani (der vorgeschlagene) I. se imenuje sekvestrom. Predloženi pomenja: vorgelegt. Nepravilno je tudi: tožba o plateži (plačilu), kajti govori se pač o plačilu, a toži se za plačilo. »Nagraditi« se rabi mesto povrniti (sodne stroške). Namesto: Sod . . . dokončuje (erkennt zu Recht) naj se piše: sodišče razsodi.

Eksotična imena: »Miloslav Kristofić (rajnega Krištofa sin) Makovec proti Leposlavu Vladojevemu (še živega Vladoja sin) Tresavcu,« — naj bi se opuščala in naj bi se v obče ne dajala prilika očitaju, da pišemo nov jezik. Kako bi se zval sin rajnega Krištofoviča? — Krištofovičevič? — Pa bodi dovolj; bili smo nehoté preobširni. Kdor hoče pravno terminologijo pisati, potrebne nam obrazce preskrbeti, naj se ne prenagli in ne daje nezrelega na svetlo. Želeti bi bilo, da bi se v to delo zbralo več slovenščine popolnoma večjih pravnikov in da bi to delo konečno pregledal tudi jezikoslovec. Gledati je na to, da obrazce potrdi in izdá justično ministerstvo, sicer nimajo dosti veljave, kajti malo je sodnih predstojnikov v prijetnem denarnem položaji, da si lahko naročajo potrebne tiskovine pri privatnih tiskarnah.

V—r.

